

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСҶОИ ИЛМҶОИ ИҚТИСОДИ

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСИ

дараҷаи илмӣ номзади илм ва доктори илм аз рӯйи ихтисоси 08.00.05 – Иқтисодиёти соҳаҳои хизматрасонӣ (08.00.05.01 – Савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ)

(Бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 январи соли 2023, № 2 тасдиқ шудааст)

РАМЗИ ИХТИСОС:

08.00.05 – Иқтисодиёти соҳаҳои хизматрасонӣ (08.00.05.01 – Савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ)

I. СОҶАИ ИЛМ, КИ АЗ Рӯйи ОНҶО ДАРАҶАИ ИЛМӢ ДОДА МЕШАВАД:

- Илмҳои иқтисодӣ

II. ШАРҶИ ИХТИСОС:

Мазмуни ин соҳаи таҳқиқ: муносибатҳои иқтисодӣ оид ба назария, методология ва амалияи муосири савдо, хизмати маишӣ ва хизматрасониҳои тиҷоратӣ ҳамчун соҳаҳои махсуси иқтисодиёт ва масоили рушди онҳо.

Объекти таҳқиқ: ҳамаи шаклҳои ташкилию ҳуқуқии субъектҳои, ки фаъолияти худро соҳаи савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ амалӣ менамоянд (соҳаи савдо, хӯроки умумӣ ва хизмати маишӣ, хизматрасонии тарабхонаҳо, меҳмонхонаҳо, объектҳои сайёҳӣ, хизматрасонии манзилӣ-коммуналӣ ва дигар намудҳои хизматрасонии тиҷоратӣ (хизматрасониҳои машваратӣ, иттилоотӣ-коммуникатсионӣ, суғуртавӣ, маркетингӣ-рекламавӣ, лизингӣ, таҳлилий-таҳқиқотӣ, экспертизавӣ, ноширӣ-полиграфӣ ва дигар хизматрасониҳои ёрирасон барои рушди бизнес).

III. СОҶАҶОИ ТАҶҚИҚОТ:

1. Таҳияи стратегияи рушди бозори молҳои истеъмолӣ дар кишвар, минтақаҳо ва соҳаҳо оид ба таъмини пурраи аҳоли бо молҳо.
2. Тамоили муосири рушди шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқии хоҷагидорӣ дар соҳаи савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
3. Ташаккул ва рушди бозори савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
4. Пешгӯии тавозуни захираи молҳо, даромад ва хароҷоти пулӣ, бозорҳои молӣ барои марҳилаҳои кӯтоҳ, миёна ва дарозмуҳлат.
5. Таҳқиқи вазъи бозори молҳои истеъмолӣ ва дурнамои онҳо.
6. Таъмини мутаносибии тақозо ва арза дар бозори молҳои истеъмолӣ.

7. Рушди инфрасохтори бозори истеъмолӣ.
8. Баҳодихӣ ба тамоюл ва қонуниятҳои рушди гардиши мол.
9. Асосноккунии шаклҳои самараноки ҳамкориҳои субъектҳои савдо бо субъектҳои дигар соҳаҳои иқтисодиёти миллӣ.
10. Харочоти муомилот: таҳқиқи ҳаҷм ва таркиби он дар савдои чакана ва яклухт.
11. Натиҷаҳои молиявии фаъолияти субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
12. Ҷоида ва ҷойданокиҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
13. Таҳлили вазъи молиявии субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ ва баланд бардоштани устувории онҳо.
14. Самаранокиҳои иқтисодӣ-иҷтимоии савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
15. Роҳҳои таҳқиқ ва истифодаи самаранокиҳои потенциали субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва хизмати маишӣ.
16. Маблағгузориҳои рушди савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ дар шароити муосир.
17. Механизми иқтисодӣю ташкилии рушди инноватсионии савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
18. Сармоягузори ба рушди савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ ва истифодаи самаранокиҳои он.
19. Ташкили савдои яклухт ва чакана дар шароити муосир.
20. Такмили механизми ҷойгиршавии шабакаҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
21. Хусусият ва функцияҳои фаъолияти миёнаравӣ дар савдо ва соҳаҳои он.
22. Рушди инфрасохтори савдо: савдои озмунӣ, фаъолияти ярмаркавӣ, савдои биржавӣ ва электронӣ.
23. Ташкил ва самаранокиҳои фаъолияти савдои фирмавӣ, шабакаҳои савдо, субъектҳои савдои иҷтимоӣ.
24. Рушди савдои шабакавӣ дар шароити муосир.
25. Мазмун, масоил, дурнамои такмили фаъолияти тиҷорати хориҷии субъектҳои савдо, роҳҳои амалисозии онҳо.
26. Таҳияи низоми тадбирҳо оид ба танзими давлатии савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
27. Дастгирии давлатӣ ва рушди савдои кооперативӣ ва савдои бахши хусусӣ дар кишвар, минтақаҳо, зерсоҳаҳо.
28. Таъмини беҳатарӣ ва сифати молҳо дар савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
29. Таъмини сифати хизматрасонӣ дар субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.

30. Роҳҳои баланд бардоштани рақобаттавонии субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
31. Рушди технологияҳои рақамӣ дар савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
32. Менеджмент ҳамчун захираи субъектҳои савдо, таркиб, сохтор ва пайдарҳамии таҳиясозии низоми идоракунии.
33. Такмили ташкил ва идоракунии самтҳои гуногуни фаъолияти субъектҳои савдо, субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
34. Идоракунии стратегии субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
35. Ташкил ва идоракунии кормандони савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
36. Хусусиятҳои рушди соҳибкорӣ дар савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
37. Мазмун, пайдарҳамӣ ва фишангҳои кори ташкилӣ дар соҳаи савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
38. Идоракунии чараёнҳои технологӣ дар субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
39. Механизми идоракунии зиддибуҳронӣ дар савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.
40. Шарикии давлат ва баҳши хусусӣ дар савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ.

I. РАМЗ ВА НОМГҶҶҶИ ИХТИСОСҶҶҶИ МУҶОВИР:

08.00.01 – Назарияи иқтисодӣ

08.00.09 – Методҳои математикӣ ва афзорӣ (инструменталӣ) дар иқтисодиёт

08.00.10 – Менеджмент, маркетинг ва нархгузорӣ

08.00.08 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва омор

08.00.07 – Молия, муомилоти пулӣ ва қарз

08.00.13 – Иқтисодиёти ҷаҳонӣ

II. ҶУДУДГУЗОРҶҶҶ БО ИХТИСОСҶҶҶИ МУҶОВИР:

Д

а

р Дар тафовут аз ихтисоси 08.00.09, таҳқиқот аз рӯйи ихтисоси 08.00.05.01 коркарди усулҳои нави риёзиву инструменталии иқтисодиётро тақозо наменамояд ва барои ноил шудан ба мақсадҳои гузошташуда усулҳои аллакай таҳияшудаи риёзӣ ва инструменталиро истифода мебарад.

р Д

к

р И

я

ф

и

(Бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестациони назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 январи соли 2023, № 2 тасдиқ шудааст)

РАМЗИ ИХТИСОС:

08.00.12 – Иқтисодиёти меҳнат

I. СОҶАИ ИЛМ, КИ АЗ РҶЙИ ОНҲО ДАРАҶАИ ИЛМӢ ДОДА МЕШАВАД:

- Илмҳои иқтисодӣ

II. ШАРҲИ ИХТИСОС:

Мазмун ин соҳаи таҳқиқ: омӯзиши тамоюл ва қонуниятҳои фаъолияти меҳнати одамон; муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ; тақрористехсоли захираҳои меҳнатӣ ва нерӯӣ қорӣ; механизмҳои ҳуқуқӣ, ташкилӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодии идоракунии меҳнат.

Объекти таҳқиқ: қормандони қироя, қоллективҳои меҳнатӣ ва қордиҳандагон; бозори меҳнат, шуғл ва бекорӣ; ташкил ва меъёргирии меҳнат; даромад ва музди меҳнат дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, минтақаҳои алоҳидаи он, дар соҳаҳо ва субъектҳои ҳамаи шаклҳои ташкилӣ-ҳуқуқӣ; меъёрҳо ва стандартҳои пешқадами байналмилалӣ дар соҳаи иқтисодиёти меҳнат ва муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ.

III. СОҶАҲОИ ТАҲҚИҚОТ:

1. Асосҳои назариявӣ ва методологии иқтисодиёти меҳнат; назария ва қонсепсияҳои рушди муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ (назарияи шуғл, бозори меҳнат, идоракунии қормандон ва ғайра).
2. Захираҳои меҳнатӣ ҳамчун омилҳои муҳими рушди иқтисодӣ ва самаранокии иқтисодию иҷтимоии он.
3. Масоили назариявӣ-методологӣ дар соҳаи меҳнат ва муносибатҳои иҷтимоӣ-меҳнатӣ.
4. Тавсифи миқдорӣ ва сифатии захираҳои меҳнатӣ. Сармояи инсонӣ.
5. Низоми муносибатҳои «одам - истеҳсолот»; қонуният ва тамоюли нави ташаққул, тақсимот, мубодила ва истифодаи нерӯӣ қорӣ; механизми баланд бардоштани самаранокии онҳо дар шароити иқтисодиёти бозорӣ; роҳҳои истифодаи самараноки қойҳои қории мавҷуда ва таъсиси қойҳои нави қорӣ.
6. Бозори меҳнат: сохтор ва бахшҳои он; шуғли аҳоли, бекорӣ (намуд ва шаклҳои асосӣ, оқибатҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ).
7. Ҳавасмандқордонӣ ва музди меҳнати қормандон; ташкили музди меҳнат ва

Дар тафовут аз ихтисоси 08.00.10, дар ихтисоси 08.00.12 масъалаҳои менеҷмент, маркетинг ва нархгузори дар доираи муносибатҳои меҳнати баррасӣ мегардад.

Тафовути таҳқиқот аз рӯи ихтисоси 08.00.12 аз ихтисоси 08.00.11 дар он зоҳир меёбад, ки дар доираи масъалаҳои рушди бозори меҳнат ва муносибатҳои меҳнати баррасӣ мешаванд.

Т

а

ф И

ю

в

и

VI. ҲУДУДГУЗОРИ БО СОҲАҲОИ ИЛМҲОИ МУҶОВИР:

Таҳқиқоти бунёди аз рӯи ихтисоси 08.00.12 – Иқтисодиёти меҳнат дар доираи ихтисосҳои илмҳои иқтисодӣ вобаста ба муносибатҳои меҳнати гузаронида мешаванд.

Аз ихтисоси 08.00.13 бо он фарқ мекунад, ки дар доираи он таҷрибаи пешқадами мамулики хориҷӣ дар самти муносибатҳои иҷтимоию меҳнати баррасӣ мегардад.

х

қ

и

қ

о

т

а

з

р

ӯ

й

и

и

х

т

и

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСҲОИ ИЛМҲОИ ИҚТИСОДИ

с

о

ШИНОСНОМАИ ИХТИСОСИ

с дараҷаи илмии номзади илм ва доктори илм аз рӯи ихтисоси аз ихтисоси 08.00.08 дар он зоҳир меёбад, ки таҷрибаи самтҳои фаъоли меҳнат дар асоси истифодаи маълумоти бухгалтерӣ ва оморӣ муайян менамояд.

(Бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестациони назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 январи соли 2023, № 2 тасдиқ шудааст)

РАМЗИ ИХТИСОС:

08.00.06 – Иқтисодиёт ва идоракунии тибқи самтҳои фаъолият (08.00.06.06 – Иқтисодиёти соҳибкорӣ)

I. СОҶАИ ИЛМ, КИ АЗ РҶЙИ ОНҲО ДАРАҶАИ ИЛМӢ ДОДА МЕШАВАД:

- Илмҳои иқтисодӣ

II. ШАРҲИ ИХТИСОС:

Мазмуни ин соҳаи таҳқиқ: муносибатҳои иқтисодӣ, ки дар заминаи фаъолияти инноватсионӣ ва таваккал бо мақсади ба даст овардани даромади соҳибкорӣ ба миён меоянд; назария ва методологияи ташаккул ва рушди соҳибкорӣ; шаклҳо, усулҳо, таъмини методологӣ ва идоракунии фаъолияти соҳибкорӣ ҳамчун омилҳои муҳим ва сарчашмаи рушди иқтисодиёти кишвар ва сохторҳои соҳибкории он.

Объекти таҳқиқ: чараҳои ташаккул ва рушди сохторҳои соҳибкорӣ аз рӯйи шакл, намуд ва соҳаҳои гуногуни фаъолияти иқтисодӣ.

III. СОҶАҲОИ ТАҲҚИҚОТ:

1. Рушди назария ва методологияи соҳибкорӣ; таҳияи методикаи ташкили фаъолият дар шаклҳои мухталифи соҳибкорӣ.
2. Марҳилаҳои асосии рушди афкори иқтисодӣ дар фаъолияти соҳибкорӣ.
3. Қонуният ва таъмили рушди соҳибкорӣ дар шароити муосир.
4. Пешгӯии тағйиротҳои сохтории рушди соҳибкорӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ.
5. Таҳқиқи чараҳои соҳибкорӣ дар ягонагии унсурҳои асосии он: шахсӣ, иқтисодӣ, ташкилӣ-идоракунии.
6. Ташаккул ва рушди шаклҳои гуногуни соҳибкорӣ: аз рӯйи нишонаҳои ташкилӣ-ҳуқуқӣ; миқёси фаъолият; намуди фаъолияти соҳибкорӣ (истехсолий, тичоратӣ, молиявӣ, миёнаравӣ ва ғ.).
7. Ташаккул ва рушди инфрасохтори фаъолияти соҳибкорӣ.
8. Танзим ва дастгирии давлатии фаъолияти соҳибкорӣ.
9. Ташкил ва идоракунии соҳибкории муштарак.
10. Ҳолат ва дурнамои низомҳои байналмилалӣ, миллий ва минтақавии соҳибкорӣ, алоқамандии онҳо.
11. Нақшагирии стратегӣ ва пешгӯӣ дар фаъолияти соҳибкорӣ.

соҳибкорӣ дар асоси истифодаи нишондиҳандаҳои бухгалтерӣ ва маълумоти оморӣ муайян менамояд.

Ихтисоси 08.00.13 аз ихтисоси 08.00.13 бо он фарқ мекунад, ки дар доираи он таҷрибаи пешқадами мамолики хориҷӣ дар самти рушди фаъолияти соҳибкорӣ баррасӣ мегардад.

VI. ҲУДУДГУЗОРӢ БО СОҶАҲОИ ИЛМӢОИ МУҶОВИР:

Таҳқиқоти бунёдӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.06.00 – Иқтисодиёти соҳибкорӣ дар доираи илмҳои иқтисодӣ дар доираи масъалаҳои иқтисодиёти соҳибкорӣ гузаронида мешаванд.